

Nr. 52 (8607) XXXII aastakäik KOLMAPÄEVAL, 3. MÄRTSIL 1971 Hind 2 kop.

Rahva Hääle

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE, EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU JA EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU HÄÄLEKANDJA

Alma-Ata puuvillakombinaadis lasti käiku teine kudumisvabrik. Seega sai moodunud viisaastaku kergetööstuse suurehitus täielikult valmis. Nüüd hakatakse siin valmistama ligi 60 miljonit meetrit riiet aastas.

Moodunud viisaastaku suurenes Nõukogudamaa tekstiiltegevõtte võimsus enam kui kolme miljoni värina ja 48 000 kudumistele võrra. Ka käesoleval viisaastakul on ette nähtud tekstiiltegevõtte määratav areng: viie aasta pärast valmistatakse Nõukogude Liidus kuni 11 miljardit ruummeetrit riiet aastas.

Piltidel: Alma-Ata puuvillakombinaadi uue vabriku kudumistehase. Kombinaadi eesriidid tööline Zoja Gluhovskikh on valitud NLKP XXIV kongressi delegaadiks.

J. Kuidini fotod (APN.)

Oktoobrerevolutsiooni orden «Dvigateli» tehase lipul

Kodumaa kõrge autasu, Oktoobrerevolutsiooni orden, löi sarama tehase «Dvigateli» lipul.

2. märtsil toimus kollektiivi pidulik koosolek selle tähtsa sündmuse puhul. Koosoleku avas tehase parteikomitee sekretär A. LAZAREV.

Tormiliste kiiduvaldustega võeti vastu ettepanek valida presidiumi NLKP Keskkomitee Politbüroo.

Sõna anti EKP Keskkomitee esimesele sekretärile J. KÄBINILE, keda tervitati soojalt. Puhkesid tugevad kiiduvaldused, kui J. Käbin andis tehase esindajatele üle aukirja NSV Liidu Ülemnõukogu Presidiumi seadusega ja kinnitatuks ordeni tehase lipule.

«Meie kodumaa töötajad täitsid partei juhtimisel,» ütles J. Käbin, «kaheksanda viie aasta plaani enne tähtaega ning saavutasid uut suurt edasit intensiivistamisel NLKP XXIV kongressi direktiivide projektiga kavandatud ülesannete valguises.

Nagu noupidamisel rõhutati, on Leedu põlluharijatel võimalik tähtaegselt viisaastakul teravilja hektari saak 30 tsendini ning suurendada tunduvalt kartuli, sukrurpeedi, lina ning kõigi- ja puuvilja- ja koguasaaki. Põlluviljakuse tõstmise teedeks on külvi- ja taimehoolduse, orgaanilise ja mineraalväetise ratsionaalse kasutamise ning teaduse saavutuste rakendamine.

Noupidamisest võtsid osa Leedumaa KP Keskkomitee esimees sekretär A. Snieckus ja Leedu NSV Ministrite Nõukogu esimees J. Maniūsis.

Eesti töötajad täitsid vabariigi parteiorganisatsiooni juhtimise ja kommunistliku võitluse avangardis on kommunistid ja kommunistlikud noored.

«Praegu on meie ääretu kodumaa kõrgs tootmiskollektiivides käimas,» ütles J. Käbin lõpuks, «NLKP XXIV kongressi direktiivide projekti laialdane arutamine. Selle dokumendi loov arutamine võib veel kõrgemale tõotajate pooleliitise aktiivsuse.

EKP Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presidiumi ja Ministrite Nõukogu nimel õnnitles, me Käbin «Dvigateli» tublit kollektiivi palvatuks valitsuse kõrge autasu puhul ja avaldas veendumust, et tehase töötajad tähistavad väärikselt NLKP XXIV kongressi, annavad oma panuse üheksanda viie aasta plaani edukaaks täitmiseks.

Seajärel võtsid sõna tehase direktor B. KUZNETSOV, Eesti NSV Ülemnõukogu saadik treial V. PÖLLUS ja elektriluksepp V. JENKO. Kogu kollektiivi nimel tänasid nad partei ja valitsust kõrge autasu eest. Me hakkame töötama järjest paremini, taotleme uusi saavutusi NLKP XXIV kongressi auks ega säästa jõudu nende otuste edukaks elluviimiseks, mis võtab vastu arvestatud partei kongress, kinnitasid kõnelejad.

Tervitusi ütlesid ka tehase kunagine tööline, NLKP liige 1917. aastast A. HENDRIKSON, Mererajooni parteikomitee esimees sekretär M. GORLATS ja teised.

Vaimustusega võeti vastu tervituskirja NLKP Keskkomiteele, NSV Liidu Ülemnõukogu Presidiumile ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule.

Koosolekul viibisid EKP Tallinna Linnakomitee esimees sekretär N. JOHANSON, EKP Keskkomitee osakonnajuhataja I. KALLON ja Tallinna TSN Täitevkomitee esimees J. UNDUSK. (ETA.)

Kõrge autasu on üle antud

NARVA, 2. 3. (ETA.) Leninliku Komsomoli nimelise Balti Soojuselektrijaama kollektiiv töötas moodunud viisaastakul väga tublilt. 1966. aastaga võrreldes suurenes elektrienergia tootang 1970. aastal 28 protsenti. Viie aasta plaan täideti 20. detsembriks, hsaaks ülesandete toodeti 394 miljonit kilovatt-tundi elektrienergia. Kaheksanda viisaastaku ülesannete enne- tähtaegse täitmise ning kõrgete tehniliste ja majanduslike näitajate saavutamise eest autustati Balti Soojuselektrijaama kollektiivi Tööpunalipu ordeniga. Jõujaama töölise, inseneeri, tehnikute ja teenistujate tänsel pidulik koosolekul V. Gerassimovi nimelises Kultuurihoones anti see kõrge autasu kollektiivile üle.

Koosoleku avas soojuselektrijaama parteikomitee sekretär G. TSISTODELOV.

Sõna anti EKP Keskkomitee sekretärile K. VAINOLE, kes õnnitles kollektiivi palvatuks valitsuse autasu puhul. Kiiduvaldustega saatel kinnitas ta Tööpunalipu ordeni Balti Soojuselektrijaama lipule. Oma kõnes ütles K. Vaino:

«28 päeva on jäänud veel maailmaajaloolise tähtsusega sündmuse, NLKP korralise kongressini. Praegu arutatakse kõrgs meie kodumaa tootmiskollektiivides ja organisatsioonides projekti «NLKP

XXIV kongressi direktiivid NSV Liidu rahvamajanduse arendamise viie aasta (1971–1975) plaani kohta». Selles dokumendis on antud kommunistide ja kõigi töötajate suurejooneline tegevusprogramm lähemaks viieks aastaks, on määratud kindlaks rahvamajandusharude ja liiduvabrikite rajajooned, mis tuleb saavutada 1975. aastaks. Meie vabariigis on ette nähtud suurendada tööstustoodangut 36–39 protsenti, kusjuures elektrienergia tootang peab kasvama 44 protsenti.

Elektrienergia tootang suureneb Eesti Elektrijaama uute võimsuste käiklaskmise, samuti tegevustava elektrijaamade võimsuste parema kasutamise tulemusena. Balti So-

juselektrijaama kollektiivi üks pühitsemiseid on jõujaama projektivõimsuse saavutamise ja energiasaadete 28 ökonoomsuse üstmine.

Oma rõõmu kollektiivi tööle antud kõrge hinnangu üle väljendasid soojuselektrijaama direktor J. VTOROV ning elektriluksepp A. PIIBELEHT ja V. DIDENKO. Nad tänasid partei ja valitsust palvatuks kogu kollektiivi nimel.

NSV Liidu energiaetika ja elektrifitseerimise ministri asetäitja V. BUDJONNI õnnitles kollektiivile osavõtjaid soojalt ministeeriumi kollektiivi nimel ning märkis Balti Soojuselektrijaama töötajate kaalukat panust kogu meie maa energiasaadete suurendamiseks.

Koosolekud tervitasid sõnadilkiult ka Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja E. Energeetika ja Elektrifitseerimise Peavalitsuse juhataja L. INGAR, EKP Narva Linnakomitee esimees sekretär J. VOLKOV ja teised.

Üksmeelselt võeti vastu tervituskirja NLKP Keskkomiteele, NSV Liidu Ülemnõukogu Presidiumile ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule.

Tartu Katseremonditehasele anti üle orden

TARTU, 2. 3. (ETA.) Koonidise «Eesti Põllumajandustehnikate Tartu Katseremonditehase kollektiiv oli täna pidupäev: eim eest põllumajandusliku tootmise arendamiseks ja viie aasta plaani täitmiseks anti ettevõttele üle Tööpunalipu orden.

Tehnoloogia täiustamise tulemusena on nüüd kapitaliremondi läbitenud traktorimootorite kasutamise garantiaga ettenähtud 1500 tunnit pikenenud 2500 tunni. Ettevõtte on olemas mootorite vahetusfond, mis võimaldab kolhoosidel ja sovhoosidel mootorite remonti tootmisel ootekohta vastu saada remonditud mootorid. Esimesena meie maal on tehase kollektiiv organiseerinud traktorite tehnilise seisukorra määramise iselikuva seadmete seeriatootmise. Kollektiiv täidab järjekindlalt tootmisplaani ning töövilkakuse tõstmise ja tootangut suurendama alandamise ülesandeid.

Kollektiivi piduliku koosoleku avas tehase parteiorganisatsiooni sekretär L. KILLER.

Sõna anti EKP Keskkomitee sekretärile F. USANJOVILE. «Teie ettevõtte autasustamine Tööpunalipu ordeniga on kõrge hinnang kollektiivi tööle, kes on andnud suure panuse põllumajandussaaduste tootangusse,» ütles ta. «Viimastel aastatel on palju ära tehtud ettevõtte rekonstrueerimiseks, eesriidliku remonditehnoloogias rakendamiseks ning töötajate võitlusvõime tõstmise ja puhkuse parandamiseks. See kõik võimaldas tehasel tõusta üleilulise koonidise «Sojuzselhoz-

tehnika» süsteemi eesriidlike ettevõtte hulka.

Sm. Usanjoval rääkis seejärel ülesannetest, mis on ette nähtud projekti «NLKP XXIV kongressi direktiivid rahvamajanduse arendamiseks viie aasta (1971–1975) plaani kohta». «Meie vabariigi põllumajanduses kavandatud arengule aitab suurel määral kaasa tehase kollektiivi edukas töö,» tähendas ta.

EKP Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presidiumi ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu nimel õnnitles sm. Usanjoval kollektiivi sõnadilkiult kõrge autasu puhul. Koosolekud kiiduvaldustega saatel kinnitas ta Tööpunalipu ordeni ettevõtte lipule.

Tartu remonditöölise valmisolekut töötada veelgi paremini, mis tähistada NLKP XXIV kongressi uut ülesannet, koonidise kollektiivi võitlusvõime tõstmise ja puhkuse parandamiseks. See kõik võimaldas tehasel tõusta üleilulise koonidise «Sojuzselhoz-

Ettevõtte töötajad tervitasid EKP Tartu Linnakomitee esimees sekretär J. LOTT, koonidise «Eesti Põllumajandustehnikate» esimees A. METTE, Tartu Rajooni TSN Täitevkomitee esimees E. KALLDALU, Tartu Abitariditehase direktor A. KANGRO ja teised.

Entusiasmiiga võeti pidulik koosolekul vastu tervituskirja NLKP Keskkomiteele, NSV Liidu Ülemnõukogu Presidiumile ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIDIUMIS

Eesti NSV Ülemnõukogu Presidiumi koosolekul, mida juhatab Presidiumi esimees asetäitja sm. A. Ansborg, kuulati ära Eesti NSV justiisministri sm. V. Raudsalu informatsioon vabariigi seadusandlike aktide projektide väljatöötamisest.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kirjastuskomitee esimees asetäitja sm. V. Pirson informeeris nõukogude tegevust käsitleva kirjanduse väljaandmisest ja levitamisest vabariigis. Võeti vastu vastav otsus.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presidium arutas oma koosolekul ka rida teisi küsimusi.

NÕUKOGUDE-UNGARI KOOSTÖÖ ELEKTROTEHNIKA TÖÖSTUSE ALAL

Tallinnas kirjutati alla Nõukogude-Ungari elektrotehnikatööstuse alase teadusliku, tehnilise ja majandusliku koostöö grupi kuenda istungi protokollile. Nõukogude poolt kirjutati sellele alla NSV Liidu elektrotehnikatööstuse ministri asetäitja J. Zarobjan ja Ungari poolt Ungari RV metallurgia ja masinaehituse ministri esimees asetäitja L. Kovacs.

Istungil arutati kahe maa teaduslik-tehnilise koostöö plaani aastaks 1971–1975 ja elektrotehnikatööstuse vastastikuste hangeplaani. Kavandati ka teaduslike spetsialistide vahelise koostöö hurbogeneraatoride võimsusega

kuni 100 000 kilovatti haketakse valmistama Ungaris ja võimsamaid NSV Liidus.

Protokollis märgitakse, et koostöö Nõukogude Liidu ja Ungari RV samuti teiste VMA-riikide vahel ning tööstuslik elektrotehnika alal annavad häid tulemusi.

Protokollile allakirjutamisel viibisid Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees asetäitja A. Vendelin, Eesti NSV Ministrite Nõukogu asjadevalitseja G. Martin ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu asjadevalitseja S. Kõrve. Asjadevalituse istusosakonna juhataja M. Velitsko. (ETA.)

TÄNA ON KÕNEAL

ERILINE TÖÖPÄEV

* 17. APRILLIL ON KOMMUNISTLIK LAUPÄEVAK *

NLKP XXIV kongress annab kommunistidele põhisuuna käesolevaks viisaastaks. Nõukogude rahvas tähistab oma partei kongressi väärikselt. NLKP XXIV kongressi esitatava üheksanda viisaastaku direktiivide projekti üldrahvalik arutelu on kutsunud esile töötajate aktiivsuse ja initsiatiivi viisaastaku esimese aasta ülesannete ennetähtaegselt täitmiseks.

Sotsialistlikus võitluses NLKP XXIV kongressi auks on sündinud palju uut ja edasiviivat, mis on leidnud järgmist kogu Nõukogudemaal. Ammuks see oli, kui Leninliku Komsomoli nimelise Moskva Autotehase töölised, insenerid ja teenistajad kutsusid kõiki meie suure kodumaa pealinna töötajaid 17. aprillil kommunistliku laupäevaku ja lubasid ise sel päeval valmistada tehases vähemalt 400 autot «Moskvits», teenitud summa aga kanda käesoleva viisaastaku fondi.

Sellele algatusele on avaldanud palavat toetust mitte üksnes Moskva ettevõtte kollektiivid, vaid ka:

- Kombinaadi «Vorkuta-ugol» 30. kaevanduse kollektiiv teatas et ta kohustub sel päeval töötama tasuta ja andma vähemalt 45 000 tonni koksikut.
- Ižorski tehase metallurgid seadsid eesmärgiks anda 17. aprillil terasuladust seadistatud kütuse ja elektrienergia varal.
- Moskvalaste eeskujule on järgnenud Volgogradis rohkem kui pooleajaga ettevõtte kollektiivid. Nad lubasid rakendada rangemat kokkuvõtet, et 17. aprillil anda kodumaale täiendavat tootangut kokkuhoitud materjalide ja elektrienergia varal. Teenitud summa aga kanda meie viisaastaku fondi.
- Hiljaegu oli Tallinnas koonidise «Ookean» partei- ja majandusaktiivi koosolek, kus kõne all olid ka kohustused NLKP XXIV kongressi auks. Meie vabariigi kalurid otsustasid korraldada kommunistliku laupäevaku juha 28. märtsil ja sel päeval teenitud summa kanda viie aasta ülesandele ennetähtaegselt täitmise fondi.

- ...nagu üks mees läheme kogu kollektiiviga kommunistlikule laupäevakule.
- ...käesoleva viisaastaku fondi.
- ...otsime ja leiame reserve, et laupäevakul anda rohkem tootangut kui eelmistel tööpäevadel...

Nendest mõtetest on kantud sõnumid, mis on avaldatud ettevalmistuste kohta kommunistlikus laupäevakus.

Viiskümmend kaks aastat tagasi nimetas V. I. Lenin kommunistlike laupäevakuid masside suureks algatuseks. Tänaane põlvkond jätkab seda, mis sai alguse rohkem kui pool sajandit tagasi. Et nõukogude rahvas oskab hoida ja hinnata vanemate põlvkondade kuulsusrikkaid töö- ja võitlustraditsioone, seda

on kujukalt kinnitanud juba eelmistel aastatel peetud kommunistlikud laupäevakud.

Vabariigi partei-, ametiühingu- ja komsomolorganisatsioonide tuginevadki eelolevaks kommunistlikus laupäevakus ettevalmistuste tegemisel parimatele organiseerimiskogumustele, mis on omandatud varemalt aastatel, ning töötajate kollektiivile tõlale aktiivsuse ning initsiatiivi kasvu.

EKP Kohtla-Järve Linnakomitee büroo otsusel kavatakse korraldada 17. aprillil kommunistlik laupäevak kõrgis põlvkondadele etteotses. Kaevandustes ja põlvkondadele etteotses, aga samuti elektrijaamades moodustatakse laupäevakus valmistamise komisjone ja staape. Brigadid ning jaoskonnade ja tehside kollektiivide määravad kindlaks oma ülesanded, et laupäevak kujuneks võimalikult efektiivseks, muutuks tõeliseks tööpäevaks.

Paljud vabariigi ettevõtte kollektiivid on seadnud ja seavad eesmärgiks valmistada 17. aprillil tootangut rohkem kui tavapäraselt, anda rahvale täiendavalt tooteid kokkuhoitud kütuse, elektrienergia ja materjalide varal. Et seda teha, on tarvis otsida ja rakendada uusi reserve. Seda tagab töötajate initsiatiivne igakülgne moraalne ja materiaalne ergutamine, nende ettepanekute võimalikult kiirem tootmisse rakendamine.

Töötajate tõlale aktiivsuse kasvu allikas oli aastapäevad tagasi NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirja arutamine, millele järgnes vabariigis plaaniarutamine töötajate reservide rakendamisel ja kokkuvõtetega, mis on omandatud varemalt aastatel, ning töötajate kollektiivile tõlale aktiivsuse ning initsiatiivi kasvu. Praegu on käimas ka tootmisreservide kasutamise ja kokkuvõtetega töötajate ühildulise ülevaatus, mille kuulutasid välja ÜAÜKN-i presidium ja ÜLKNÜ Keskkomitee. Kõigi ettevõtte ja organisatsioonide ametiühingukomiteede, komsomolomiteede ja majandusjuhtide ülesanne on hea seista selle eest, et töötajate kollektiivide pidevalt reservide avastamisest ja rakendamist aktiivselt osa võtaksid. See ongi üks olulisematest teguritest, mis aitab kaasa kommunistlikus laupäevakus seadud eesmärkide jõudmisele.

Kommunistlik laupäevak on meie elus olnud eriline tööpäev. Sel päeval näitavad kommunistid ja kommunistlikud noored, tööveteranid ja õppiv noorsugu, inimesed kõige eritavamalt elu- ja kutsealadelt tegudega, et nad ei säästa energiat V. I. Lenini ideede elluviimisel. Need, kes 17. aprillil ei astu tööpinkide taha, ei tee ettevalmistusi kevadkülviks või ei tööta chitustel, hoolitsevad selle eest, et muutuks laupäevak meie linnade ja külade ilme. Tööd jätkub kõigile.

17. APRILLIL LÄHEME KÕIK LAUPÄEVAKULE!

Eesti NSV Kirjanike Liidu novelliauhinna laureaadid

Eesti NSV rahvakirjaniku Friedrich Tuglase algatusel ja tema fondi alusel seati sisse Eesti NSV Kirjanike Liidu novelliauhind. Žürii (V. Gross — esimees, O. Jägi, M. Kalda, H. Peep ja P. Rummo) arutas läbi 1970. aastal ilmunud lühiproosa ning määras auhinnad järgmiselt:

I auhind (600 rubla) Jaan Krossi teose «Neli monoloogit Põhja Jüri asjus» eest;

II auhind (400 rubla) Paul Kuisbergile novelli «Roostetanud katekann» eest. (ETA.)

TEATRIKUUL 1971

ETENDUSTELE UNGARI RAHVAVABARIKI

Tänaõhtuse Moskva rongiga alustab RAT «Estonia» balletitrupp teokonda Ungari Rahvavabariiki, et osa võtta seal toimuvatest Béla Bartóki püevadest. Palusime eelseisva sõidu kohta lähemat teadet RAT «Estonia» direktorilt RENE HAMMERILT. Kõigepealt ehk lähemalt Béla Bartóki püevadest. «Béla Bartóki püevad algasid Ungari Rahvavabariigis juha moodunud aasta septembrikuus, kui moodus 25 aastat suure hoolitusega surmast. Püevad lõpevad märtsi keskul, kui täitub 90 aastat tema sünnist. Nende püevade pearahk langeb märtsikuul algusele, mil Ungaris esinevad küllaliskollektiivid Hollandist ja Jugoslaaviast ning meie.

Ungari Rahvavabariiki sõidab RAT «Estonia» 46 inimest. Neist kuu on juha teel. E. Klas, M. Mürdmaa, E. Suve ja A. Mikk ning valgustusetehnik ja pealavameister.

Millega ja kus esinete! «Esineme Budapesti ja Debreceni ooperiteatrites nende suure, ligi 190 inimeseni ulatuva orkestri saatel. Seega peaksid etendused olema muusikalist küljetil ka meile endile elamusena. Repertuaaris on meil põhimõtteline Bartóki «Võlmalandarin». Sinna juurde esitame veel kolm lühilavalihti: Haydini «Barokkvaletisoonid», Štedrini «Vallatud tähtsüda» ja Bizet'i «Carmen». Peaosades tänsivad T. Randviir, T. Soone, A. Leis, E. Maimussov, J. Garancis ja T. Härm. «Vallatud tähtsüda» on meil kauba võetud spetsiaalselt Ungari-reisi jaoks, kuid seda saavad juha 2. aprillil näha ka koduvabariigi teatrikuulastajad.

Ungaris on meil etendusid 5. ja 6. märtsil Budapestis ning 9. ja 10. märtsil Debrecenis. Olgu mainitud, et aprillikuul algav algavad NSV Liidus Ungari Rahvavabariigi teatri ja muusika püevad. Nende puhul toome 31,

TEATRIKUUL 1971

TARTUS

Teatrikuul Tartus avati «Veneimise» teatriloolilise koosolekuga. Nagu ütles teatri direktor asetäitja Lia Keuva, on volinikud teinud ära väga suure töö teatri ja vaatajate sidemete tugevdamisel kogu vabariigis, 80 teatriloolilise organisatsioonid ühis-kõlaltustel 1970. a. käis «Veneimise» staatsionaris üle poole kogu vaatajakonnast — 68 000 inimest, neist 49 000 väljastpoolt Tartut. Et tänavune teatrikuul korraldatakse seitsel all «Tõeline ja teaters», siis esinevad veneimistele ees kohutunud ja aruteldud Tartu Oudome Remondi Katserehases, Kaubandusliku Inventari Tehases, liha- ja kalakombinaadis, õlletehases, tehases «Võit» ja tekstiilivabrikus «Areneg». Teatrikuul üritustest saavad osa ka noored. Planeeritud on kohutunud Tartu 1. ja 2. Jõgeva, Võru ja Otepää keskkoolis ning muul. 10.—12. märtsini toimub Tartus Teatriühingu ja Opetajate Täiendusinstituudi organisatsioonid õpetajate ülevabariigi seminari kooli ja teatri vahelised sidemete.

A. KAVALD

NIKOLAI ASSANOV JURIS, STURITIS

Enne kohtumist legendaarse Budrisega oli Alvirvas väga erutatud. Alvirvas Arvidsi talli saanud Krahv tuidnes viimaks ära lõputest pärimistest ja oli sunnitud meelde tuletama konsultatsioonireegleid. Ning kui Alvirvas hilja õhtul Arvidsi talli jõudis, oli ta vauram kui vana.

Budris aga võttis «saadiku» väga armastusväärselt vastu. Laual oli rikkalik õhtusöök, mida ehtisid veini- ja viinapudelid, ning Alvirvas hakkas pikkamööda elu sisse saama. Ta esitas «härva Budrise» oma võitlused, Silaasi kirjand (mis Budris oli enne Alvirvas läbi lugenud) ja radiogrammi, mida Budris polnud veel näinud: selle radiogrammi sai Alvirvas enne seda, kui tema sõidurid olid Stabu tänaval fotografeerinud...

«Nordi» radiogramm kõlas: «Kallis Budris, kas võib paluda, et sa saadaksid mõne oma sõpradest ühte Kesk-Venemaa linna hankima mõningaid luureandmeid? Need ülesanded on väga tähtsad. Neid võib täita üksnes silmade ja kõrva abiga, ilma et kellelegi ühetaolisele iseloomustas majaperemehe perekonnaliikmeid ja peremehe enda harjumusi, hoiakuid, on õigusklik. Nii et ma ei soovita teil alustada tolles majas valdusi usutunnistuse teemadel...»

Budris visandas vastuse ja käskis Alvirvas selle raadio teel edasi anda. Selles vastuses andis Budris nõusoleku saata «üks sõpradest» Kesk-Venemaal, ning Alvirvas hakkas oma vastse ülemuse vastu veelgi suuremat lugupidamist tundma.

«Millal käsite edasi anda?» «Järjekordest sisesenansi ajal. Nad ootavad» vastas Budris rangelt. «Sõidaksin ise meelsasti sinna!» «Kas te räägite vene keelt ilma aktsendita?» päris Budris. «Vene keelt ma oskan, kuid pole enam ammu ühegi vene-lasega rääkinud,» tunnistas Alvirvas. «Noh, mis siis ikka, korraldan teile praktika.» «Kuidas?» «Hämmeldus Alvirvas. «Järgmisel nädalal kolite ühe talikorteritesse. Teen korralduse, et Krahv paneb teid ja teie abielu elama majja, mille peremees oskab vene keelt ning on abielus venelannaga...»

«Aga... venelanna... Kas see pole ohtlik?» «Ka venelasi on mitmesuguseid, niisamuti nagu lätlasi,» mureles Budris. «Tema naine on papi tütar, ning ka peremees ise, ehkki rahvusel, lätlane, on õigusklik. Nii et ma ei soovita teil alustada tolles majas valdusi usutunnistuse teemadel...»

«Tänan teid väga, härra Budris! Pean tunnistama, et metsalaagris muutub elu iga päevaga raskemaks...»

231 «Meie olime sedamoodi elanud juba aastaid!» rõhutas seniagu väikese istunud Krahv sapisel.

«Andestage, komandör, mul ei olnud kavas solvata teid ega meie vapraid sõpru.» Alvirvas esitas veel mõningad küsimused. Teda huvitas, kuidas organiseerida kas või väikegi abiline grupp andmete kogumiseks Läti kohta. Seejuures ta toonitas eriti, et talle on antud luba organiseerida säärased grupe oma riisikol. Samuti ütles ta, et tal oleks soovitatav legaliseeruda mõnes ohutus punktis.

Budris oli sunnitud talle meelde tuletama, et Alvirvas eelkajaja Peterson, kes oli ennast sisse seadnud Riias, jäi õige kiiresti vahele: kõigepealt peilitti välja tema raadiosaatja, seejärel nähti muidugi kinni ka mees ise.

«Pärast niisugust meeldetuletust Alvirvas ei piast rauges ning edaspidi ta rohkem kuulas kui küsis...»

Budris andis Krahvile naptsionalised korraldused: lootes talud, mis on väljaspool kahtlust, ütles, mis inimist ühte või teise tallu viia, kusjuures nimetas ka konkreetsed küla- ja talu nimed. Alvirvas ei olnud sellest üllatunud, kuna ta teadis, et peremehe enda harjumusi, hoiakuid, kus tuleb suu kinni hoida ja kus võib kõigest vabalt rääkida; teatas, missugune taluperemees võtab meelsasti napsi ning kellele tuleb valmis vaadata kingitusi...

Alvirvas kuulas seda kõike nagu muinasjutut. Tema juht teadis ümberkaudseid paiku paremini, kui Alvirvas ise oli tundnud oma kumagist kooli! Nüüd oli ta veendunud, et asub kindla kaitses alla...

Koidiku eel rätas Krahv Alvirvas üles ja nad läksid metsa. Seal valmistati juba kolimiseks... Nädala pärast kolisid Alvirvas ja tema paarimees Koch uude elupaika.

Krahv ei olnud kade: ta tõi majja mitte ainult küllalised, vaid ka vägeva metskulli, kelle Alvirvas oli jahikülgul maha lasknud. Alvirvas oli esmaklassiline laskur, ta ei loonud veel aru, kui kult sootihnikult tema poole tormas, ning helde autas osava käe ja terase silma eest oli igati ära teenitud.

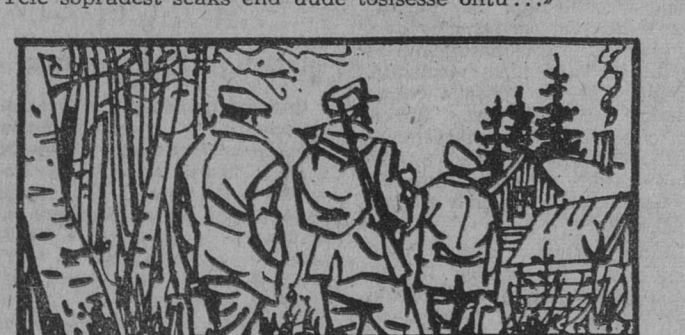
Koch oli maha kõmmutanud kaks metskihte, kuid ühe neist jäists Billile, kes oli jäänud haigeks ega saanud seotüü jahist osa võtta.

Alvirvas ja Bill jätsid hüvasti üpris jahedalt. Krahv mõistis, et väiksema loomuga Billile olid muutunud tüütavaks grupivanema alatati patroneeriv hoiak ja pealekäritamised, võis arvata, et ta loobuks väikeselt talvel.

Muide, sisesenansi Alvirvas vahele ei jätnud. Peagi saabus kauaoodatud vastus Budrise nõusoleku peale inglaste palve

232 tähta. Alvirvas pettumuseks teatas osakond «Nord», et inglased loovuvad oma esialgselt kavatsusest.

«Avaldame südamlikkult tänu selle eest, et Te olite nõus meid abistama: saatma oma sõpra Venemaa. Kuid pärast seda, kui olime kõiki asjaolusid veel kord kontrollinud, jõudsimme järeldusele, et see ülesanne on siiski ohtlikum, kui oli me esialgu arvanud, ning sellepärast otsustasime oma palve ajutiselt annulleerida, sest me ei soovi, et Teie või mõni Teie sõpradest seaks end uude tõsisesse ohtu...»

Alvirvas saatis selle radiogrammi Krahvi kaudu Budrisele juba oma uuest elukohtast.

See elukoht oli oivaline. Keskperemees Vladimir Rinkule töötas brigadirina «Koidu» kolhoosis, kuid ta ei olnud oma talust ära kolnud, ehkki suurem osa kolhoosnikutele elas nüüd uues kolhoosialas, kooli olid ka vedanud oma vanad majad või ehitatud uued. Kolhoosialas olid kooli klubi, pagari-töökoja ja väike söökla nende jaoks, kes küll töötasid keskuse lähedal, kuid elasid veel oma vanas talutares, nagu näitaks Vladimir Rinkule. Rinkule eelistas tööle sõita mootorrattaga, kuid elada omaette. Tema naine — papi tütar — oli veel noor, umbes kahekümne viie aastane, neil oli laps, kes veel koolis ei käinud, nii et mingit põhjust ülekolimiseks Rinkulele perel ei olnud. Veelgi enam. Rinkule leidis, et ka hilisem, kui laps kooli läheb, hakkab ta parem teda mootorrattaga sinna viima, kui tal ja muudab harjunud elukorda.

Pealegi ei suhtunud kolhoosirahvas ta naisesse just eriti heasoovlikult. Naine ise kolhoosis ei töötanud, vabandades end igasuguste tõbedega, ehkki väljanägemise järgi oli mehest tervem. Mees aga püüdis küllalimehe poolehoidu võista sellega, et rassis kahe eest tööd teha.

233 «Meie olime sedamoodi elanud juba aastaid!» rõhutas seniagu väikese istunud Krahv sapisel. «Andestage, komandör, mul ei olnud kavas solvata teid ega meie vapraid sõpru.» Alvirvas esitas veel mõningad küsimused. Teda huvitas, kuidas organiseerida kas või väikegi abiline grupp andmete kogumiseks Läti kohta. Seejuures ta toonitas eriti, et talle on antud luba organiseerida säärased grupe oma riisikol. Samuti ütles ta, et tal oleks soovitatav legaliseeruda mõnes ohutus punktis.

Budris oli sunnitud talle meelde tuletama, et Alvirvas eelkajaja Peterson, kes oli ennast sisse seadnud Riias, jäi õige kiiresti vahele: kõigepealt peilitti välja tema raadiosaatja, seejärel nähti muidugi kinni ka mees ise.

«Pärast niisugust meeldetuletust Alvirvas ei piast rauges ning edaspidi ta rohkem kuulas kui küsis...»

Budris andis Krahvile naptsionalised korraldused: lootes talud, mis on väljaspool kahtlust, ütles, mis inimist ühte või teise tallu viia, kusjuures nimetas ka konkreetsed küla- ja talu nimed. Alvirvas ei olnud sellest üllatunud, kuna ta teadis, et peremehe enda harjumusi, hoiakuid, kus tuleb suu kinni hoida ja kus võib kõigest vabalt rääkida; teatas, missugune taluperemees võtab meelsasti napsi ning kellele tuleb valmis vaadata kingitusi...

Alvirvas kuulas seda kõike nagu muinasjutut. Tema juht teadis ümberkaudseid paiku paremini, kui Alvirvas ise oli tundnud oma kumagist kooli! Nüüd oli ta veendunud, et asub kindla kaitses alla...

Koidiku eel rätas Krahv Alvirvas üles ja nad läksid metsa. Seal valmistati juba kolimiseks... Nädala pärast kolisid Alvirvas ja tema paarimees Koch uude elupaika.

JA LENNUK MAANDUS

* NÕUKOGUDE INEMESTE MEHISUS *

Kui satud lennujama ootefasali, kuuled alati tahmatult reisi- te igapäevast omavahelist juttu. Üks mees ütles kaasreisijale: «Ongi lõpuks meie lennuk ees, noh, nüüd magan end välja. Volodja, ära unusta mind üles ajama, kui kohale jõuame, mida sõidulavad veel tagasi.» Ja samas kõidul valmistub reisis perekond. Lapsed on elevil ja rõõmsad ning vanemad ei jõua neid maha rahustada.

Vaatad kõike seda ja mõitled tahmatult, et lennukisid on miljonite inimeste elus nii sügaval ja kindlalt juurdunud, et paneb puhuti imestama, kuidas inimesed psüühika on muutunud. Inimesed on lennukiga harjunud, suhtuvad sellesse niisamuti nagu trammile, autobussi või faksosse. Ja sageli pole neil mahti mõeldagi teavakõrgustest, kuhu Aerofloti liivad neid kannavad, ning pilootidest, kes jäävad nende jaoks nimetuks «õhuvõurimeesteks». See-pärast tahaksingi jutustada ühe loo. Muidugi on juhtum, millest juttu tuleb, erandlik. Kuid see iseloomustab meie lendureid, nende teadmisi ja mehisust, nende oskust igas olukorras leida õige lahendus...

Uljjanovski, kõrgemas lennukoolis tutvustati mind hiljuti jäskaka mehega, kellel aastaid on neljakümne ümber. Väljendurikas tahtekindel nägu, juustes pi-

set halli. Uljas ja rõhikas välimus kõneles sellest, et energiat mehel puudu ei tule. See oli piloot Karapet Koštojan.

Amastus «õhu» vastu viis armeenia noormehe Sassoovo tsiviil-lennunduse kooli. Ta tegi läbi raske tee PO-2-st kuni TU-134-ni. Pärast kooli töötas Põhjas. Karm piirkond nähtavasti karastas tema iseloomu. Tema arvel on ligi kolmeist tuhat tundi «puhas» lendu.

Juhtum, millest räägin, leidis aset just kolmeistkümnendal tunde-ndel. ... Harilik reis. Kell 21.02 Moskva aja järgi kisrus kere õhulaev edel beelonnidil lähti. Salongis valitses tavaline elevus. Reisi-ajad ajasid omavahel juttu... Viiskümnend meelit. Kostis käsklus: «Rahvad üles!» Albert Antonjan jäi selle häpselt. Tüürimees Sergei Avakov teatas pilootidele kursi. Lennuk võitis kõrgust. Kõik läks nagu ikka.

Kõigest kaksikümneid üks minutit oli möödunud startid. Tüürimees määras raadiolokaatori jär-

gi kindlaks kauguse ja teatas: «Komandör, oleme rannikust saja neljakümne kilomeetri kaugusel. Võib asuda ettenähtud kursile...» Mõistus veel nii minutit. Lennuk võitis uue kursi.

Ja äkki süüsi õhutaevast leek: mootor oli põlema läinud. Teine piloot Nagapetjan hüüdis erutult: «Komandör, kolmas mootor põleb!» Koštojan andis külma-reiiselise käskluse: «Albert, lülita sisse tuletoetusüsteem, ilma kiirustamata. Ära rüüta. Te, nagu sind õpetati.» Komandöri ühetasa hääli ja rahu kandusid otsekohe kaastaltele. Seni, kui pardamehaanik tuletoetusüsteemi sisse lüüdis, kustutasid tule kolmandas mootoris, teatas komandör maale: «Siin lennuk see ja see... olen 7200 meetri kõrgusel, kolmas mootor põleb, rakendan abinõud tule kustutamiseks. Põrdum teie juurde tagasi. Palun tagada maandumine.» Ja jorkas uuesti eestriise: «Palun tagada maandumine.»

Lennuvälil valmistus lennuki vastuvõtuk. Püüti kõike ette nä-

ha. Kiiresti vabastati maandumis-riiba kord asuvad alad. Viidi eemale autod ja lennukid... Poolteist minutit pärast kolmandat mootori sisse lüütmist langes rivist välja ka neljas mootor. Juhtida lennukit kahe ühel kandepinnal rikkis mootoriga ja väga keeruline. Pealegi õõsel. Ja all on meri...

Igda viie minuti järele küsis maa: «Kuidas mootoritega on?» Ja Koštojan vastas: «Kõik on normaalne! Esimene ja teine töötab!» Lennuk võitis tagasi kursi ja vähendas aeglase kõrgust. «Jõudsimme rannikujoonest üle, komandör!» kandis ette tüürimees. «Kõrgus 4800.»

Reisi-ajal salongis juba teati, et lennuk pöördub lennuväljale tagasi, et on juhtunud õnnetus. Sõitis tabelo: «Rihmad kinnitatad! Mitte vutseada!»

Umbes viiesaja meetri kõrgusel käskis komandör rahvad välja lasta. Ja uus ebameeldivus. Komandör ja pardamehaanik nägid aparaadinähtude, et parem ralis ei lukustu. Nüüd tulb neil kahe rikkis mootoriga maandumine ainult esimesele ja vasakpoolsele rale. Niisugust asja pole suurte reisi-ennukite ajaloos ette tulnud.

Pardamehaanik püüdis miimel korral rahvad lukustada, kuid tuli oli nähtavasti rikkunud hüdroos-teemi hermeetilisust. Rõhk süsteemis oli null... Maa oli kõigest teadlik. Mees-konda paluti teha lennuvälja kohal veel üks ring. Ohus tuli olla

veel vähesed minutid. Proovi-äre kõik abinõud, rakendati tööle avariisüsteem, kuid rahvad luku ei läinud... Koštojan langetas viimase otsuse: «Ma, parempoolne reias ei tulnud välja, maandumine keelele.»

Viimane sirge. Lennuk lähenes suvalvi maale. Närvid olid viimase pingul. Sõjardid kontrollisid salongis mitmendad korda, kas kõik reisi-ajad on korralikult istmete kõrgel kinnitatud. Ei mingit paanikat. Ainult piinav ootus reisi-ajate nägudel. Nad teadsid, et tulekahju on kustutatud ja mootor seiskab, kuid sellest, et lennuk maandumis ainult ühele rale, polnud kellelgi muidugi aimu.

Kui maandumine oli jäänud mõni minut, andis Koštojan käsu: «Tüürimees ja radist reisi-ajale salongil! Avada avariilülitid ja ukseid. Mõlemal seisab ukse juures. Enne, kui lennuk maad puudutab, avada ukseid täielikult.»

Sergei Avakov ja Sarkis Arakeljan sõitsid füüma komandöri käsku. See oli antud avariisüsteemi, et kui maandumine on jätk või kui lennuk peaks pörkama mingi takistuse vastu, siis võib kere deformeeruda ja uksti on sellisel puhul raske avada.

Veidi vasakule kaldu, puudutas lennuk lõpuks maad. Juba veeres ta mööda maad, parempoolne kandepind abitult püsti. Niipea kui lennuk oli maad puudutanud, lüüdis pardamehaanik töötavad mootorid silmelepijale välja ja lülitas sisse tuletoetusüsteemi. Kõik see oli otsustatud juba õhus ja nüüd tehti see ilma igasuguse käsklusest, peaaegu automaatselt.

«Järgmisel päeval oli telefo-nihendus Moskva. Tsiiviil-lennunduse minister Boris Bugajev tänas komandöri ja kogu meeskonda. Uljanovsk E. BEZUGLOV Ajalehest «Pravda»

poolt. Eriti valvas tuleb olla haigete loomade suhtes. Lihavõid säilitada ainult külmutatuna, mis pidurdab salmonellooside paljunemist. Toitlustuse-ettevõtetes ja kauplustes tuleb rangelt silmas pida toore, keedetud või praetud liha eraldamist eeskirju. Seda nõuet peavad järgima ka perenaised. Liharooi säilitatagu külmutuskapis.

Keelatud on müüa elanikkon-nale hane- ja pardimune. Neid tuleb kasutada eerieskirjade ko-haselt. Salmonelloosid võivad levida ka kanamunade kaudu, eriti sel juhul, kui need tarvitatakse toorelt või pooltoorelt. Naku-tamine vältimiseks tuleb sööklake köökides mune pesta voolavas vees ja desinfitseerida. Desin-fitseerimiseks kasutatakse kahe-persendilist seelitatud kloorihäla-lahust või 0,5-protsendilist klooramiinilahust. Pärast desin-fitseerimist loputatakse mune uuesti veega. Kahjuks jätku-vad mune pestamata ja desin-fitseerimata, mistõttu salmo-nelloosid on pidevalt leidma ka-ristamisa. Ka kodus majapidamises peab mune enne tarvitamist pesema.

234 «Meie olime sedamoodi elanud juba aastaid!» rõhutas seniagu väikese istunud Krahv sapisel. «Andestage, komandör, mul ei olnud kavas solvata teid ega meie vapraid sõpru.» Alvirvas esitas veel mõningad küsimused. Teda huvitas, kuidas organiseerida kas või väikegi abiline grupp andmete kogumiseks Läti kohta. Seejuures ta toonitas eriti, et talle on antud luba organiseerida säärased grupe oma riisikol. Samuti ütles ta, et tal oleks soovitatav legaliseeruda mõnes ohutus punktis.

Budris oli sunnitud talle meelde tuletama, et Alvirvas eelkajaja Peterson, kes oli ennast sisse seadnud Riias, jäi õige kiiresti vahele: kõigepealt peilitti välja tema raadiosaatja, seejärel nähti muidugi kinni ka mees ise.

«Pärast niisugust meeldetuletust Alvirvas ei piast rauges ning edaspidi ta rohkem kuulas kui küsis...»

Budris andis Krahvile naptsionalised korraldused: lootes talud, mis on väljaspool kahtlust, ütles, mis inimist ühte või teise tallu viia, kusjuures nimetas ka konkreetsed küla- ja talu nimed. Alvirvas ei olnud sellest üllatunud, kuna ta teadis, et peremehe enda harjumusi, hoiakuid, kus tuleb suu kinni hoida ja kus võib kõigest vabalt rääkida; teatas, missugune taluperemees võtab meelsasti napsi ning kellele tuleb valmis vaadata kingitusi...

Alvirvas kuulas seda kõike nagu muinasjutut. Tema juht teadis ümberkaudseid paiku paremini, kui Alvirvas ise oli tundnud oma kumagist kooli! Nüüd oli ta veendunud, et asub kindla kaitses alla...

Koidiku eel rätas Krahv Alvirvas üles ja nad läksid metsa. Seal valmistati juba kolimiseks... Nädala pärast kolisid Alvirvas ja tema paarimees Koch uude elupaika.

Krahv ei olnud kade: ta tõi majja mitte ainult küllalised, vaid ka vägeva metskulli, kelle Alvirvas oli jahikülgul maha lasknud. Alvirvas oli esmaklassiline laskur, ta ei loonud veel aru, kui kult sootihnikult tema poole tormas, ning helde autas osava käe ja terase silma eest oli igati ära teenitud.

Koch oli maha kõmmutanud kaks metskihte, kuid ühe neist jäists Billile, kes oli jäänud haigeks ega saanud seotüü jahist osa võtta.

Alvirvas ja Bill jätsid hüvasti üpris jahedalt. Krahv mõistis, et väiksema loomuga Billile olid muutunud tüütavaks grupivanema alatati patroneeriv hoiak ja pealekäritamised, võis arvata, et ta loobuks väikeselt talvel.

Muide, sisesenansi Alvirvas vahele ei jätnud. Peagi saabus kauaoodatud vastus Budrise nõusoleku peale inglaste palve

235 tähta. Alvirvas pettumuseks teatas osakond «Nord», et inglased loovuvad oma esialgselt kavatsusest.

«Avaldame südamlikkult tänu selle eest, et Te olite nõus meid abistama: saatma oma sõpra Venemaa. Kuid pärast seda, kui olime kõiki asjaolusid veel kord kontrollinud, jõudsimme järeldusele, et see ülesanne on siiski ohtlikum, kui oli me esialgu arvanud, ning sellepärast otsustasime oma palve ajutiselt annulleerida, sest me ei soovi, et Teie või mõni Teie sõpradest seaks end uude tõsisesse ohtu...»

JA LENNUK MAANDUS

* NÕUKOGUDE INEMESTE MEHISUS *

Kui satud lennujama ootefasali, kuuled alati tahmatult reisi- te igapäevast omavahelist juttu. Üks mees ütles kaasreisijale: «Ongi lõpuks meie lennuk ees, noh, nüüd magan end välja. Volodja, ära unusta mind üles ajama, kui kohale jõuame, mida sõidulavad veel tagasi.» Ja samas kõidul valmistub reisis perekond. Lapsed on elevil ja rõõmsad ning vanemad ei jõua neid maha rahustada.

Vaatad kõike seda ja mõitled tahmatult, et lennukisid on miljonite inimeste elus nii sügaval ja kindlalt juurdunud, et paneb puhuti imestama, kuidas inimesed psüühika on muutunud. Inimesed on lennukiga harjunud, suhtuvad sellesse niisamuti nagu trammile, autobussi või faksosse. Ja sageli pole neil mahti mõeldagi teavakõrgustest, kuhu Aerofloti liivad neid kannavad, ning pilootidest, kes jäävad nende jaoks nimetuks «õhuvõurimeesteks». See-pärast tahaksingi jutustada ühe loo. Muidugi on juhtum, millest juttu tuleb, erandlik. Kuid see iseloomustab meie lendureid, nende teadmisi ja mehisust, nende oskust igas olukorras leida õige lahendus...

Uljjanovski, kõrgemas lennukoolis tutvustati mind hiljuti jäskaka mehega, kellel aastaid on neljakümne ümber. Väljendurikas tahtekindel nägu, juustes pi-

set halli. Uljas ja rõhikas välimus kõneles sellest, et energiat mehel puudu ei tule. See oli piloot Karapet Koštojan.

Amastus «õhu» vastu viis armeenia noormehe Sassoovo tsiviil-lennunduse kooli. Ta tegi läbi raske tee PO-2-st kuni TU-134-ni. Pärast kooli töötas Põhjas. Karm piirkond nähtavasti karastas tema iseloomu. Tema arvel on ligi kolmeist tuhat tundi «puhas» lendu.

Juhtum, millest räägin, leidis aset just kolmeistkümnendal tunde-ndel. ... Harilik reis. Kell 21.02 Moskva aja järgi kisrus kere õhulaev edel beelonnidil lähti. Salongis valitses tavaline elevus. Reisi-ajad ajasid omavahel juttu... Viiskümnend meelit. Kostis käsklus: «Rahvad üles!» Albert Antonjan jäi selle häpselt. Tüürimees Sergei Avakov teatas pilootidele kursi. Lennuk võitis kõrgust. Kõik läks nagu ikka.

Kõigest kaksikümneid üks minutit oli möödunud startid. Tüürimees määras raadiolokaatori jär-

gi kindlaks kauguse ja teatas: «Komandör, oleme rannikust saja neljakümne kilomeetri kaugusel. Võib asuda ettenähtud kursile...» Mõistus veel nii minutit. Lennuk võitis uue kursi.

Ja äkki süüsi õhutaevast leek: mootor oli põlema läinud. Teine piloot Nagapetjan hüüdis erutult: «Komandör, kolmas mootor põleb!» Koštojan andis külma-reiiselise käskluse: «Albert, lülita sisse tuletoetusüsteem, ilma kiirustamata. Ära rüüta. Te, nagu sind õpetati.» Komandöri ühetasa hääli ja rahu kandusid otsekohe kaastaltele. Seni, kui pardamehaanik tuletoetusüsteemi sisse lüüdis, kustutasid tule kolmandas mootoris, teatas komandör maale: «Siin lennuk see ja see... olen 7200 meetri kõrgusel, kolmas mootor põleb, rakendan abinõud tule kustutamiseks. Põrdum teie juurde tagasi. Palun tagada maandumine.» Ja jorkas uuesti eestriise: «Palun tagada maandumine.»

Lennuvälil valmistus lennuki vastuvõtuk. Püüti kõike ette nä-

ha. Kiiresti vabastati maandumis-riiba kord asuvad alad. Viidi eemale autod ja lennukid... Poolteist minutit pärast kolmandat mootori sisse lüütmist langes rivist välja ka neljas mootor. Juhtida lennukit kahe ühel kandepinnal rikkis mootoriga ja väga keeruline. Pealegi õõsel. Ja all on meri...

Igda viie minuti järele küsis maa: «Kuidas mootoritega on?» Ja Koštojan vastas: «Kõik on normaalne! Esimene ja teine töötab!» Lennuk võitis tagasi kursi ja vähendas aeglase kõrgust. «Jõudsimme rannikujoonest üle, komandör!» kandis ette tüürimees. «Kõrgus 4800.»

Reisi-ajal salongis juba teati, et lennuk pöördub lennuväljale tagasi, et on juhtunud õnnetus. Sõitis tabelo: «Rihmad kinnitatad! Mitte vutseada!»

Umbes viiesaja meetri kõrgusel käskis komandör rahvad välja lasta. Ja uus ebameeldivus. Komandör ja pardamehaanik nägid aparaadinähtude, et parem ralis ei lukustu. Nüüd tulb neil kahe rikkis mootoriga maandumine ainult esimesele ja vasakpoolsele rale. Niisugust asja pole suurte reisi-ennukite ajaloos ette tulnud.

Pardamehaanik püüdis miimel korral rahvad lukustada, kuid tuli oli nähtavasti rikkunud hüdroos-teemi hermeetilisust. Rõhk süsteemis oli null... Maa oli kõigest teadlik. Mees-konda paluti teha lennuvälja kohal veel üks ring. Ohus tuli olla

veel vähesed minutid. Proovi-äre kõik abinõud, rakendati tööle avariisüsteem, kuid rahvad luku ei läinud... Koštojan langetas viimase otsuse: «Ma, parempoolne reias ei tulnud välja, maandumine keelele.»

Viimane sirge. Lennuk lähenes suvalvi maale. Närvid olid viimase pingul. Sõjardid kontrollisid salongis mitmendad korda, kas kõik reisi-ajad on korralikult istmete kõrgel kinnitatud. Ei mingit paanikat. Ainult piinav ootus reisi-ajate nägudel. Nad teadsid, et tulekahju on kustutatud ja mootor seiskab, kuid sellest, et lennuk maandumis ainult ühele rale, polnud kellelgi muidugi aimu.

Kui maandumine oli jäänud mõni minut, andis Koštojan käsu: «Tüürimees ja radist reisi-ajale salongil! Avada avariilülitid ja ukseid. Mõlemal seisab ukse juures. Enne, kui lennuk maad puudutab, avada ukseid täielikult.»

Sergei Avakov ja Sarkis Arakeljan sõitsid füüma komandöri käsku. See oli antud avariisüsteemi, et kui maandumine on jätk või kui lennuk peaks pörkama mingi takistuse vastu, siis võib kere deformeeruda ja uksti on sellisel puhul raske avada.

Veidi vasakule kaldu, puudutas lennuk lõpuks maad. Juba veeres ta mööda maad, parempoolne kandepind abitult püsti. Niipea kui lennuk oli maad puudutanud, lüüdis pardamehaanik töötavad mootorid silmelepijale välja ja lülitas sisse tuletoetusüsteemi. Kõik see oli otsustatud juba õhus ja nüüd tehti see ilma igasuguse käsklusest, peaaegu automaatselt.

«Järgmisel päeval oli telefo-nihendus Moskva. Tsiiviil-lennunduse minister Boris Bugajev tänas komandöri ja kogu meeskonda. Uljanovsk E. BEZUGLOV Ajalehest «Pravda»

poolt. Eriti valvas tuleb olla haigete loomade suhtes. Lihavõid säilitada ainult külmutatuna, mis pidurdab salmonellooside paljunemist. Toitlustuse-ettevõtetes ja kauplustes tuleb rangelt silmas pida toore, keedetud või praetud liha eraldamist eeskirju. Seda nõuet peavad järgima ka perenaised. Liharooi säilitatagu külmutuskapis.

Keelatud on müüa elanikkon-nale hane- ja pardimune. Neid tuleb kasutada eerieskirjade ko-haselt. Salmonelloosid võivad levida ka kanamunade kaudu, eriti sel juhul, kui need tarvitatakse toorelt või pooltoorelt. Naku-tamine vältimiseks tuleb sööklake köökides mune pesta voolavas vees ja desinfitseerida. Desin-fitseerimiseks kasutatakse kahe-persendilist seelitatud kloorihäla-lahust või 0,5-protsendilist klooramiinilahust. Pärast desin-fitseerimist loputatakse mune uuesti veega. Kahjuks jätku-vad mune pestamata ja desin-fitseerimata, mistõttu salmo-nelloosid on pidevalt leidma ka-ristamisa. Ka kodus majapidamises peab mune enne tarvitamist pesema.

236 «Meie olime sedamoodi elanud juba aastaid!» rõhutas seniagu väikese istunud Krahv sapisel. «Andestage, komandör, mul ei olnud kavas solvata teid ega meie vapraid sõpru.» Alvirvas esitas veel mõningad küsimused. Teda huvitas, kuidas organiseerida kas või väikegi abiline grupp andmete kogumiseks Läti kohta. Seejuures ta toonitas eriti, et talle on antud luba organiseerida säärased grupe oma riisikol. Samuti ütles ta, et tal oleks soovitatav legaliseeruda mõnes ohutus punktis.

Budris oli sunnitud talle meelde tuletama, et Alvirvas eelkajaja Peterson, kes oli ennast sisse seadnud Riias, jäi õige kiiresti vahele: kõigepealt peilitti välja tema raadiosaatja, seejärel nähti muidugi kinni ka mees ise.

«Pärast niisugust meeldetuletust Alvirvas ei piast rauges ning edaspidi ta rohkem kuulas kui küsis...»

Budris andis Krahvile naptsionalised korraldused: lootes talud, mis on väljaspool kahtlust, ütles, mis inimist ühte või